

Výskumná štúdia NBS

09/2026

Zastihnite ma, ak to dokážete: Ako zvýšiť účasť majetných domácností v zisťovaniach o bohatstve

Sofie R. Wabl, Judita Jurašeková Kucserová, Zuzana Brokešová, Boris Frankovič, Andrej Cupak

Publikácia neprešla jazykovou úpravou.

Bez predchádzajúceho súhlasu autorov je povolené reprodukovat' len krátke úryvky, najviac dva odseky, s uvedením zdroja.

Názory a výsledky uvedené v tejto práci sú názormi autorov a nepredstavujú oficiálne stanovisko Národnej banky Slovenska.

Vydavateľ

© Národná banka Slovenska 2026

research@nbs.sk

Kontakt

Národná banka Slovenska

Imricha Karvaša 1

813 25 Bratislava

Elektronická verzia

<https://nbs.sk/publikacie/vyskumne-a-prilezitostne-studie-wp-op/>

ISSN 2585-9269 (elektronická verzia)

Netechnické zhrnutie

Presné meranie rozdelenia majetku je kľúčové pre analýzu nerovnosti, kalibráciu makroekonomických modelov, tvorbu fiškálnej a menovej politiky a výskum rozhodovania domácností o štruktúre ich portfólia. Zisťovania (prieskumy) zamerané na bohatstvo však dlhodobo čelia významnému problému: majetnejšie domácnosti sa na nich zúčastňujú menej ochotne ako zvyšok populácie. V dôsledku toho bývajú najbohatšie domácnosti v zisťovaniach nedostatočne zastúpené, čo môže viesť k podhodnoteniu priemerného bohatstva aj miery majetkovej nerovnosti.

Tento článok skúma, či môže vhodný dizajn zisťovania pomôcť tento problém zmierniť. Analýza vychádza z experimentu realizovaného v rámci slovenského Zisťovania o financiách a spotrebe domácností (Household Finance and Consumption Survey, HFCS) z roku 2023. Na základe údajov z národného sčítania obyvateľov boli vopred identifikované domácnosti s charakteristikami spojenými s vyšším ekonomickým statusom (majetkom) a tieto domácnosti boli v zisťovaní nadmerne zastúpené („over-samplované“). Okrem toho, ako experimentálny stimul, bola náhodne vybranej podvzorky týchto domácností ponúknutá limitovaná strieborná zberateľská minca vydaná Národnou bankou Slovenska.

Výsledky ukazujú, že táto forma motivácie výrazne zvýšila účasť majetnejších domácností v zisťovaní. Miera odpovedí v skupine, ktorej bola odmena vo forme mince ponúknutá, bola približne o 11 až 14 percentuálnych bodov vyššia ako v porovnateľnej, kontrolnej skupine domácností bez ponuky odmeny. Efekt bol obzvlášť výrazný v prípadoch, keď bol podporený osobným kontaktom opytovateľa. Dôležité je, že dodatočne motivovaní respondenti neposkytovali menej kvalitné údaje v rámci vyplnených dotazníkov. Naopak, medzi mincou oslovenými bohatými domácnosťami sa častejšie nachádzali držitelia finančných aktív a domácnosti vykazujúce charakteristiky spojené s vyššou finančnou gramotnosťou a sofistikovanosťou.

Lepšie zastúpenie bohatých domácností má významné dôsledky pre meranie bohatstva. Po zahrnutí dodatočne získaných respondentov cez nadvýber a motiváciu mincou, rastie odhad priemerného bohatstva domácností a zvyšuje sa aj meraná majetková nerovnosť. Hodnota Giniho koeficientu bohatstva sa citeľne zvyšuje, čo naznačuje, že štandardné postupy zberu dát môžu prehliadať významnú časť bohatstva koncentrovaného v domácnostiach na vrchole distribúcie majetku. Zlepšená vzorka zároveň približuje odhady bohatstva domácností získané z prieskumu k zodpovedajúcim agregátom vykazovaným v národných účtoch.

Zistenia poukazujú na to, že výsledky zisťovaní nezávisia iba od štatistických metód použitých po zbere údajov, ale aj od samotného spôsobu organizácie zberu dát. Opatrenia, ako sú cieľené nadmerné zastúpenie vybraných skupín domácností vo vzorke, vhodne nastavené stimuly na účasť a efektívne terénne postupy, môžu výrazne zlepšiť zastúpenie bohatých domácností a viesť k presnejším odhadom bohatstva a nerovnosti. V širšom kontexte výsledky naznačujú, že rozdiely v metodike realizácie zisťovaní medzi krajinami môžu prispievať k pozorovaným rozdielom v úrovni nameranej majetkovej nerovnosti. To zároveň zdôrazňuje význam ďalšej harmonizácie metodických postupov v rámci medzinárodných iniciatív zameraných na zber údajov o bohatstve domácností.